

RÁDI NORBERT – CZÁR ZSANETT

A csengelei ügy tapasztalatai

Csengele egy 60,66 négyzetkilométeren szerényen meghúzódó, átlagos, nyugodt, csendes, szerethető kisközség a Dél-Alföldön, Csongrád megye északi részén, a Kisteleki járásban. 2033 fős lakossága főként a mezőgazdaságban tevékenykedik az év minden napján. A település mellett halad el az M5-ös autópálya, amelynek a 128-as kilométerénél található egy pihenőhely.

Hajnali ébresztés – a kezdet

2017. december 5. az a nap, amellyel Csengele a bűnügyi híradások fókuszába került, a nap, amikortól a kisközség nevének hallatán nemcsak a helyiekben, hanem az egész országban egy bűntény emlékképe rémlik fel.

Hajnalban csörög a készenlétes nyomozók, vizsgálók és a technikus telefonja. Az ügyelet közli, hogy a legrövidebb időn belül a szolgálati helyre kell vonulniuk, mert lövöldözés volt az autópályán, a Csengele pihenőnél.

Azonnali ébredés, villámgyors készülődés, irány a helyszín. Három csapat alakul: ki bent, a rendőrségen az irodájában várja a híreket, ki a helyszínre indul, mások a Csengele pihenőnél gyülekeznek.

Két külföldit lőttek le pisztollyal, egyikük halott, a másik életveszélyesen megsérült. Kezdődik a verziók felállítása. Mi lehet az emberölés indítéka? Pénz? Szerelemföltés? Leszámolás? Maffiagyilkosság? Embercsempészés? Sok kolléga, sok elmélet, mindenki ötletel.

Elindul a rendőri munka, a helyszíni szemle, a nyomok felkutatása, a lehetséges tanúk kihallgatása, adatgyűjtés, kamerakutatás.

Siralmasan kevés az elsődleges kapaszkodó: senki sem látott semmit. Néhány lőszerhüvely, egy keréknyom a havas aszfalton, egy kamera, amely talán működik. Így kezdődött.

Szigorú tények – ami történt

Egy ismeretlen férfi 2017. december 5-én, 3 óra 20 perckor segélyhívást kezdeményezett, amit az Országos Rendőr-főkapitányság hívásfogadó központja fogadott. A férfi zaklatott volt, német és román nyelven mondta el, hogy a hívás előtt nem sokkal az M5-ös autópálya egyik pihenőjén fegyveresek megtámadták; a barátja meghalt, ő pedig megsérült.

A Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság tevékenységirányítási központja azonnal riasztotta az Országos Mentőszolgálatot, továbbá két rendőri egységet küldött a helyszínre, amelyek a bejelentés valóságát ellenőrizték, valamint információt gyűjtöttek a további szükséges intézkedésekhez.

A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság tevékenységirányítási központját is tájékoztatták – mivel a pontos helyszín és egyéb körülmények ekkor még nem voltak ismertek –, onnan további járőrpárt indítottak.

A járőrök a kiérkezés után azonnal jelentették, hogy a bejelentés valós. Elmondták, hogy 3 óra 15 perckor az M5-ös autópálya Szeged felé vezető oldalán, a Csengele pihenőhelyen egy ismeretlen férfi több lövést adott le egy osztrák honosságú Ford Galaxy típusú gépjármű vezetőjére és utasára. A sofőr, egy 39 éves bolgár férfi a támadás után meghalt, 56 éves osztrák utasa pedig életveszélyes hasi sérülést szenvedett. Az ismeretlen elkövető a helyszínt gépjárművel hagyta el.

Megállapították továbbá azt is, hogy a segélyhívást egy román férfi kezdeményezte a sérült utas telefonjáról. A bejelentő a bűncselekményt nem látta, de az áldozatokra ő talált rá.

Elsődleges intézkedések

A helyszínre érkezett a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság bűnügyi osztályának vezetője is, akit a „forró nyomon” üldözés parancsnokának jelölték ki. Három csoport alakult.

A bizottság orvos és fegyverszakértővel kiegészülve megkezdte a helyszíni és halottszemlét, a berendelt bűnügyi állomány további nyomozói pedig a pihenőben tartózkodó lehetséges tanúk felkutatását és adatgyűjtést végeztek.

A második csoport – mivel mind a sértettek, mind pedig a tettes az autópályán érkezett a bűncselekmény elkövetésének helyszínére – a pihenőhelyek és a pálya menti üzemanyag-töltő állomások biztonsági és térfigyelő kamerái által rögzített felvételek kimentésére intézkedett.

A harmadik csoport – elemző-értékelő tisztekkel kiegészülve – a főkapitányságon hajtotta végre az adatbázisokból a lekéréseket, a rendszeradatok ellenőrzését és a kapott információk elemzését.

A helyszíni és halottszemle egyszeri és megismételhetetlen, az annak során rögzített nyomok a bizonyítás során kiemelkedő jelentőségűek. Rendkívül aprólékos, pontos, precíz és szakszerű szisztematikus tevékenységet igényel, emiatt azonban hosszan tartó nyomozási cselekmény. Mindenképpen párhuzamos munkavégzésre volt szükség. Az elsődleges adatok alapján nem volt felkutatható olyan személy, aki az elkövető azonosításához érdemi információval birtokában lett volna, hiszen éjszaka történt az esemény, ezért a látási viszonyokat nehezítette a sötétség, másrészt pedig a pihenőben tartózkodók többsége aludt, és csak a lövésekre riadt fel. A sértettek egyike meghalt, az egyetlen szemtanú pedig – aki életveszélyesen megsérült – nem volt kihallgatható, műtéti beavatkozásra várt.

A nyomozás megkezdéséhez a kiindulópont az áldozatok által használt gépjármű forgalmi rendszáma, és az elkövetés helyszíne volt.

Mindezek alapján, a nyomozó csoport kizárólag a digitális nyomok felkutatásától, elemzésétől és értékelésétől várhatott eredményt.

Lépésről lépésre

A Csengele pihenőhelyen felszerelt térfigyelő kamerákat kezelő Alföld Koncessziós Autópálya Zrt.-t kértük, hogy a felvételeket őrizze meg, majd intézkedjünk a lefoglalásukra. A megszerzett videókat a nyomozók órákon át nézték vissza, és részletesen elemezték. A felvételeken látható volt a bűncselekmény és annak főbb mozzanatai.

Viszont indokolt volt a képminőség javítása, mivel a tettes személyazonossága és az általa használt gépjármű típusa, valamint egyéb egyedi azonosításához szükséges ismérvei nem voltak felismerhetők.

A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Szakértői Intézet Fotó- és Videótechnikai Laboratóriumában speciális informatikai programok felhasználásával megkezdték a felvétel minőségi javítását, ennek eredményére néhány órát várni kellett.

Ami bizonyos volt, hogy a sértettek 2 óra 47 perckor érkeztek a Csengele pihenőhelyre, majd két perccel később egy ismeretlen típusú, szürke gépjármű hajtott be utánuk, és beállt a már korábban ott parkoló kamionok mögé. Nem sokkal ezután vélhetően egy férfi szállt ki az autóból, aki a pótkocsik takará-

sát kihasználva, több alkalommal kitekintett, és szemmel tartotta a sértettek járművét. Rövid várakozás után odament áldozataihoz, akik az autójukban ültek. A sofőr és utasa pihent, aludni próbált. A támadó 3 óra 15 perckor, higgadtan, lassú léptekkel a vezetőoldalhoz sétált, megállt, majd bekopogott az ablakon. Úgy látszott, mintha egy pisztolyt tartott volna a kezében. Néhány másodperccel később szóváltás vagy egyéb előzmény nélkül, közvetlen közlekedésről tüzet nyitott a járműben ülő férfiakra. Mindezek után higgadtan visszasétált a saját autójához, beszállt, és elhajtott a helyszínről.

A látottak alapján a nyomozó csoport azt feltételezte, hogy az elkövető ismerhette áldozatait, cselekményét személyes okok motiválhatták, és akár hosszabb ideje is követhette az autópályán haladó sértetteket. A Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság elemző-értékelő osztálya lekérte az M5-ös és M43-as autópályák kapuinak adatait.

Mivel a Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató (NÚSZ) Zrt. által üzemeltetett informatikai rendszer adatbázishoz közvetlen hozzáférést kínáló végpontot akkor még csak a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda érthette el, a társszervet bevontuk a nyomozásba. A részadatokat folyamatosan átadták elemzőinknek.

Az elemzést végző szakértők öt perccel a sértettek előtt és után közlekedő járművekre koncentráltak, így hat lehetséges gépjárműre redukálták az autók körét. E hat autó közül volt valamelyik összefüggésbe hozható a bűncselekmény elkövetésével.

10 óra 10 percre már hat NÚSZ- és egy VÉDA-kapu adatállományának összevetése történt meg. A kiértékelés alapján bebizonyosodott, hogy a bűncselekmény elkövetésével egy német honosságú Renault Megane típusú személygépkocsi hozható kapcsolatba.

Mindezek után a nyomozók már az inkriminált gépjárműre fókuszáltak.

A további adatlekérések szerint pontosan megállapíthatóvá vált a feltételezett elkövető és a sértettek haladási útvonala, amelyről ponttérkép készült.

Nem sokkal 23 óra után a sértettek Levélnél, az M1-es autópályán haladtak, majd feltűntek Abda–Böny–Tata térségében. Utóbbi helyszínen 0 óra 15 perckor rögzítette a NÚSZ- és a VÉDA-rendszer az elhaladásukat, majd néhány másodperccel később követte őket a Renault Megane.

A tatabányai helyszín után hat további városnál telepített kapu adatai igazolták, hogy a tettes hosszasan követte áldozatait.

A bűncselekmény után a fegyveres a járművel Kecskemétnél, Ócsánál és Levélnél haladt el, végül elhagyta Magyarország területét, és Ausztriába távozott.

A sértettek és a követőjük útvonalán végighaladva szükségessé vált valamennyi biztonsági és térfigyelő kamera felvételének lefoglalása. Ennek érdekében a Győr-Moson-Sopron, a Pest és a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság segítségét kértük a felvételek felkutatása és megőrzése céljából. Ellenőriztük, hogy a külföldiek megálltak-e útjuk során valahol, történt-e olyan esemény, ami a gyilkossághoz vezetett, kerestük a lehetséges motivációt.

Vélelmeztük továbbá, hogy nemcsak a sértetteknel, hanem a tettesnél is lehetett egy vagy több mobiltelefon, ezért a nyomozó csoport egy része a Csengele autópálya pihenőt lefedő bázisállomások szolgáltatóit kereste meg, részben írásos formában, részben pedig az elemző-értékelő osztály mint közvetlen lekérésre jogosult szervezeti egység segítségével. A sértetteknel a szemle során megtalált SIM-kártyák hívószámainak és híváslistaadatainak beszerzésére is intézkedtünk, azonban az elemzés után érdemi információ nem vetődött fel.

A felderítő osztály elvégezte a Csongrád megyei autópálya-szakasz többi pihenőhelyén az adatgyűjtést, de a nyomozást segítő körülmény nem vált ismertté.

Közben stabilizálták az életveszélyes sérült állapotát, de továbbra sem volt kihallgatható. Ébredése után annyit tudott elmondani, hogy az elkövető egy ismeretlen, 50 év körüli, kb. 165 centiméter magas, barna bőrű, szakállas férfi, aki fekete ruházatot és sapkát viselt. Elmondta azt is, hogy az osztrák–magyar határ után nem sokkal megálltak autópálya-matricát vásárolni.

Utóbbi információ alapján – mivel vélelmeztük, hogy az elkövető már akár indulásuktól követhette a sértetteket – megállapítottuk a vásárlás pontos helyét, majd a Győr-Moson-Sopron Megyei Rendőr-főkapitányság együttműködésével beszereztük a mosonmagyaróvári pénzváltó és e-matrica-árusító pavilon felvételét. A videón azonban csak a sértettek gépjárműve, valamint az utóbb elhalálozott sofőr vásárlása volt látható, az elkövető nem.

Az első fontos nyom

Az elemzőmunka során kiszűrt német honosságú Renault Megane volt az egyetlen olyan nyom, amely a tetteshez vezethetett. Az úgynevezett prümi rendszer adatállományában – amely a külföldi honosságú gépjárművek azonosítását segíti – a tulajdonos nem szerepelt, csak az üzemben tartó, aki egy Törökországban született 57 éves német férfi volt. Megkerestük a Hegyeshalom–Nickelsdorf közös kapcsolattartási szolgálati hely ügyeletét, valamint a

Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központot, hogy tájékozódjunk a sértettekről és a Renault-ról, továbbá annak üzemben tartójáról.

Mind a német, mind az osztrák rendőrök azonnal a nyomozók rendelkezésére álltak. Közreműködésükkel beszereztük a feltételezett elkövető által használt jármű üzemben tartójának fényképét, adatait, valamint a bűnügyi előéletére vonatkozó információkat.

A férfi nemzeti elfogatóparancsának kibocsátásáról határoztunk, egyidejűleg előterjesztést tettünk a Csongrád Megyei Főügyészségen az európai nyomozási határozat kezdeményezésére. Az eljárási jogsegély keretében kértük az üzemben tartó kihallgatását, valamint lakásának átkutatását.

A német rendőrség néhány óra leforgása alatt a kért nyomozási cselekményeket elvégezte. A kihallgatott férfi elismerte, hogy ő a keresett Renault üzemben tartója. Elmondta, hogy az autóját az Ausztriában élő testvérének adta, és úgy tudja, hogy azóta is öccse használja. Ezen kívül a bűncselekmény elkövetésének időpontjára ellenőrzött alibit igazolt.

Az áttörés

A férfi vallomása alapján ismét az osztrák rendőrség segítségét kértük. A társ-hatóság rendőrei azonosították a testvért, megállapították a tartózkodási helyét, és átadták a kért háttér-információkat is. Az 52 éves férfi Törökországban született, Ausztriában élt, de állampolgársága német volt. Az osztrák nyomozóktól kapott fényképe alapján hasonlított a sértett által körülírt támadóra.

A Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság nyomozói a fénykép birtokában a kórházba mentek, majd a képet megmutatták a sérültnek. Az illető azonnal és minden kétséget kizáróan azonosította támadójukat.

A meghallgatással egy időben kutatást végeztünk a Facebookon, ahol sikerült azonosítani a lehetséges elkövető profilját. A feltöltött fényképek közül több olyat találtuk, amelyek arra utaltak, hogy a gyanúsított szoros, baráti kapcsolatot ápolt későbbi áldozatával.

Kattan a bilincs

Azonnal intézkedtünk az országos körözés elrendelésére, valamint előterjesztést tettünk európai és nemzetközi elfogatóparancs kibocsátására. Továbbá újabb európai nyomozási határozatban házkutatást és kihallgatást kértünk.

A Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ igazgatója december 6-án, nem sokkal 19 óra előtt értesítette a nyomozó csoport vezetőjét, hogy az osztrák rendőrség különleges egysége a lakóhelye közelében elfogta a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személyt. A cselekményhez használt gépjárművet is megtalálták és lefoglalták. A személyautó átvizsgálása során a rendőrök egy rejtkehelyet fedtek fel, abban egy maroklőfegyver volt, ami – típusát tekintve – a bűncselekmény eszköze is lehetett. Az Ausztriában végrehajtott kihallgatáson az elfogott és előállított férfi elismerte a bűncselekmény elkövetését. Haladéktalanul intézkedtünk a terhelt magyar hatóságoknak történő átadására, a büntetőeljárás lefolytatása céljából.

Az osztrák hatóságok hozzájárultak a gyanúsított kiadásához, és az Igazságügyi Minisztérium közreműködésével 2017. december 21-én a Hegyeshalom–Nickelsdorf közös kapcsolattartási helyen megtörtént a gyanúsított átadása. A Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság bűnügyi osztályán végrehajtott gyanúsított kihallgatás során a feltételezett elkövető beismerte, hogy ő adta le a lövéseket. A nyomozás jelenlegi állása szerint haragosa volt az áldozat, és elszámolási vita is állt a háttérben.

A feltételezett támadó – akinek előzetes letartóztatását a bíróság elrendelte – megalapozottan gyanúsítható a büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 160. § (1) bekezdésébe ütköző, és a (2) bekezdés f) pontja szerint minősülő – figyelemmel a Btk. 10. § (1) bekezdésére –, több ember sérelmére elkövetett emberölés bűntett kísérlete, valamint a Btk. 325. § (1) bekezdés c) pontjába ütköző, és aszerint minősülő, engedély nélkül az ország területére behozatallal elkövetett lőfegyverrel visszaélés bűntettének az elkövetésével.

Konklúzió

A csengelei ügy esettanulmánya jól példázza, hogy a nyomozó hatóságok által hozzáférhető nyilvántartások, adatbázisok, a modern kor technikai vívmányai által rögzített információk és a digitális nyomok aprólékos elemzésének és értékelésének kiemelkedő jelentősége van a bűncselekmények felderítése során.

A társszervekkel (megyei rendőr-főkapitányságok, Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ, Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda), az ügyészséggel, valamint a német és osztrák társhatóságokkal történő hatékony együttműködés eredményeként egy kiemelt tárgyi súlyú, élet elleni bűncselekmény elkövetése után, negyven órán belül sikerült megállapítani a tettes személyazonosságát és tartózkodási helyét, majd őt elfogni.